

TIZEDIK TANULMÁNYI LEVÉL

SZOLIDARITÁS A SZEGÉNYEKSEL

A. BEVEZETÉS

A szegénységről folytatott vitákban olykor figyelmen kívül hagyjuk az egyik vagy másik szempontot. Szent Ferenc önkéntes szegénysége nem csak istenhez való viszonyának és Krisztus szeretetének kifejezése (hasonlóan mint a 9. levél) hanem a szegényekkel való következetes együttérzés (szolidaritás) kifejezése is. Ha elválasztjuk az önkéntes szegénységet a (akkori) társadalomban lévő szegénységtől, akkor elveszítjük Ferenc lényeges gondolatát. A ferences szegénység helye és kifejeződése a társadalom áldozatainál, a koldusoknál, a leprásoknál és a többi kiteszítottánál van.

Mielőtt a szöveget továbbolvasnánk:

Mit tudunk Ferenc idejében lévő szegénységi formákról?

Hol vannak szegények a környezetünkben?

B. ÁTTEKINTÉS

A ferences szegénység föllelhető az ipari forradalom és a **szabad verseny** hátterében, amely a középkori városokban koldusok tömegének kialakulásához vezetett. Ez a helyzet új választ követel.

Ilyen választ adott Assisi Ferenc, miközben a várost és annak **értékrendszerét** (birtokot; pénzt; fölhalmozást) elhagyta és a városon kívül a leprásokkal való közösséget kereste.

Társadalmi, vagy másként **függő helyzetekkel** kereste a helyét. Mindenkivel következetesen **szolidáris** akart lenni, akik Assisiben nem találtak otthon és akiket a város peremére taszítottak ki. Ez az együttérzés fejeződik ki a **szétoztságban** addig ment, hogy Ferenc nem tudta elviselni, ha valaki nála szegényebb volt; mindent neki adott amije volt.

Éppen olyan **misztikus hévvel** ölelte át a kiteszítottakat; bennük éppúgy mint a szegényekben – magát Krisztust látta.

Éppen ilyen életben jut megfelelően kifejezésre az a **történelmi helyzet**: Amíg a földön élünk, minden szegénnyel úton vagyunk, mint „nomád” és zarándok. Fontos vizsgálni az akkori középkori nyelvet, különben a szegénységi formákhoz nem jutunk közelebb. Egy ilyen analízissel a **szegénység négy formáját** találjuk, mely segít abban, hogy szolidárisan tudjunk élni.

C. INFORMÁCIÓ

TANKÖNYV: 64-68 pontja

Ehhez fűződő gondolatok:

A középkori várost, így Assisit is, koncentrikus köröknek kell elképzelni. Minél jobban távolodunk a közepétől annál szegényebbek és jelentéktelenebb az ott élő emberek. A város legszélén élnek azok, akiket egyáltalán nem tartanak számon: vándor, idegen, zarándok, prostituált, hajléktalan, koldus... És a városon kívül egy bizonyos távolságra: a leprások, a név-

„arcnélküliek”, akik a város számára nincsenek (halottak). Ehhez járul még, hogy a város gazdasági alapja folyamatosan változik. Ezt a változást nevezhetjük „**gazdasági forradalom**”-nak is. Ez lényegében átmenet a cserekereskedelemből a pénzgazdálkodásba. Mivel a pénz felhalmozható – és bizonyos állandósággal rendelkezik - ezért eluralkodik a mohóság, a kapzsiság: ennek következménye Európa városiasodása és növekedik a szegények száma (sokszor 80%-a) akik a létminimum alatt kell hogy éljenek, ugyanígy az ember elembertelenedése, akiket gyakran mint pusztá munkaeőt használják, vagy éppen már arra sem, vagy bérüket tetszés szerint megadták vagy nem. Ferenc megtérése a szegények felé való fordulást is kell hogy jelentsen: „*A testvéreknek örülniük kell tehát, ha alacsonyorsúak és megvetettek, szegények és félkegyelműek, betegek, leprások és útszéli kéregetők közt forgolódnak.*” (1Reg 9,2) *És ha munkánkért nem adnák meg a bért, akkor járuljunk az Úr asztalához, vagyis ajtóról ajtóra járva kéregessünk alamizsnát.* (Végr 22) Ferenc számára a szegényekkel való szolidaritás a közöttük való ugyanazon életet jelenti, ugyanúgy mint ők.

A szegényekkel való azonosulásának van egy vallásos háttere is. Ez abban is kifejeződik, hogy Ferenc ezt az életet „**Krisztus szegénységének és alázatának**” nevezi: „*Valamennyi testvér iparkodjék követni a mi Urunk Jézus Krisztus alázatosságát és szegénységét. ...És ne szégyelljék magukat, hanem inkább gondoljanak arra, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus, a mindenható élő Isten Fia olyanná tette orcáját, mint az igen kemény kőszikla, és ő nem szégyellte magát. Szegénnyé és jövevényyé lett és ő maga is, a Boldogságos Szűz is és tanítványai is alamizsnából éltek.*” (1Reg 9)

Egy karácsonyi zsoltárban összefoglalja, hogy mi az ami őt megindítja: „*az útszélén született, jászolba fektetett, mert a szálláson nem volt hely*” (XV. zsoltár). Ferenc itt egy forradalmi isteni kinyilatkoztatást talál: Isten nem ott keresendő, ahol minden jól el van rendezve és „intézményesítve”, megtervezve, eltervezve, hanem szó szerint az „útszélén”. Ő nem ott kereste, ahol minden szépen rendben van és tiszta, hanem ott ahol az emberek állati körülmények között születnek, élnek és meg kell halniuk. Istent ne keressük ott, ahol gazdagok és hatalmasok hallatják hangjukat, hanem a „peremen”, azoknál, akiknek nincs részük a világ javaiból.

A szegények melletti („Option”) alapvető döntés Ferencnél nem szavakban fordul elő, hanem tettekben.

Ennek már volt egy régebbi hagyománya, amint Hildemarsnak a kommentárja a bencés regulával kapcsolatban bizonyítja: „*lélekben a szegény előnyben kell részesíteni a gazdaggal szemben*”. Ez a **gondolati rangsorolás** Ferencnél is előfordul: „*És mindazokat, akik a katolikus és apostoli Egyházon belül óhajtanak szolgálni az Úristennek, az alábbi rendeket: papokat, diakónusokat, szubdiakónusokat, gyertyavivőket, ördögűzőket, felolvasókat, ajtónállókat és a klerikusokat, mind a szerzeteseket és szerzetesnőket, valamennyi megtértet és gyermeket, szegényeket és szűkölködőket, királyokat és fejedelmeket, munkásokat és földműveseket, szolgákat és urakat,...*” (1 Reg 23,7) Ebben az összefüggésben még egyszer meg kell említeni az azt írást, mint a 9. levélben, „Eljegyzés a szegénység Úrnővel”. Ebben az áll szó szerint „**pearogativa**”-², amely nehezen fordítható le, amely meglehetősen közel áll az (option) alapvető döntés értelméhez. Itt egy mindent meghatározó előnyről van szó, az embernek mint ferencesnek a szegénység felé meg kell adnia. A szegénység Úrnő olyannyira Krisztushoz tartozik, hogy az ember nem lehet keresztény szegénység szolgálata nélkül.

A középkori nyelv vizsgálatánál a következő ellentétpárokat találjuk a szegényekkel szemben:

A harcosok. A szegények, akik mellett Ferenc döntött, azok akiknek nincs fegyverük, a katonai hatalmasokkal szemben védtelenül állnak és gyakran ezek áldozatául esnek.

A gazdagok. A szegények, akik mellett Ferenc döntött, azok akik a pénz hatalmától és a gazdasági érdekekben hátrány szenvednek, és akiket előszeretettel feláldoznak a jobb befektetés, növekedés, a töke érdekében.

A hatalmasok. A szegények, akik mellett Ferenc döntött, azok akik nem szólhatnak, ki vannak zárva a döntéshozatalokból, és gyengék azokkal szemben, akik róluk rendelkeznek.

A polgár. A szegények, akik mellett Ferenc döntött, azok akik, idegenek, vendégmunkások, akiknek annyi joguk van, amennyit nekik juttatnak, akiket csak akkor hívnak, ha rájuk szükség van, és akiket kényük kedvük szerint elűzhetnek.

A nemes. A szegények, akik mellett Ferenc döntött, azok akik csengő címetek nem tudnak felmutatni, nincs tekintélyük, akik „alsóbb” osztály, akit lenéznek, mint a prostituáltakat és bűnözőket.

A házasságban élővel, és akiknek jó családi hátterük van. A szegények, akik mellett Ferenc döntött, azok akiknek nincs társadalmi támaszuk, nincsenek összeköttetések, nem szeretettek, az özvegyek, az elváltak, az árvák...

1. Irodalom:

D. GYAKORLATOK FONTOS SZÖVEGEKEN

1. Gyakorlat: Végrendelet 1-3 – 1Cel 17

Hasonlítsa össze a Végrendelet 1-3-at az 1Cel 17-tel.

Milyen funkciót tölt be a Végrendeletből vett idézet a Celanói szövegben?

Hogyan értelmezi Celanói a Szent végrendeletét?

Milyen alapvető jelentőségű a Ferences mozgalom számára a leprásnak adott csók?

2. Gyakorlat: 1Cel 17 – 3Társ 11-12

Hasonlítsa össze az előbbi Celanói szöveget a Három társ legenda 11-12 részével.

Mi azonos? És mi a különböző a két szövegben?

Milyen értelmezést ad a Három Társ legendája a leprásnak adott csóknak?

3. Gyakorlat: CompAss 9 (sajnos nincs még lefordítva)

A következő szöveg a leprások gondozásának elvi jelentőséget tulajdonít. Kétszer fordul elő a szövegben a „principio” illetve az „in principio” ; „princípium” =alapelv, elv, kezdet. Ami kezdetben volt , azt princípiumként minden későbbi helyzetben szem előtt kell tartani. Kísérelj meg saját szavaiddal elmondani, milyen jelentésű volt a szöveg annak idején, és milyen jelentőségű ma.

Megtérésének kezdetén boldog Ferenc saját magát és társaságát Isten segítségével egy szilárd sziklára alapozta. Mivel ő egy bölcs férfiú volt; az Isten Fia életformájára vagyis a legnagyobb alázatra és szegénységre alapozta. Ezért nevezte ő társaságát Kisebb Testvéreknek. A „legnagyobb alázat alapján”, azt jelenti, hogy rend kezdetén, miután a testvérek gyűltek köré, Ferenc azt kívánta, hogy minden testvér tartózkodjon a leprásházakban, hogy szolgáljanak nekik. Amikor akkoriban nemesek és alacsonyabb származásúak léptek a közösségbe, többek közt azt mondták neki, hogy a bélpoklosokat tartoznak ápolni és azok házában kell szolgálniuk.

4. Gyakorlat: Regula szövegek

Írja fel egy lapra a következő szövegeket:

1Reg 9,2; 1Reg 7,1; 1 Reg 7,14.

Milyen összefüggéseket lát bennük?

Hol helyezkednek el ezek a ferences életformában?

E. KONKRETIZÁLÁS

Hogyan viszonyul mint ferences a következő tudósításhoz? (Publik-Fórum 1982.dec.22.) (Sajnos nincs lefordítva.)

A szegénység fogalma a valóságnak több oldalát fogja össze (lásd ellentétpárok 4. pont).

Nézd végig a környezetekben élőket, és tedd fel a kérdést magadnak, hogy érvényesek-e ezek a fogalmak ezekre az emberekre?

Hogyan reagálsz környezeteden hatásaira?

Mit tudsz tenni?

„És akárki jön hozzájuk, barát vagy ellenség, útonálló vagy rabló, mindenkit szeretettel fogadjanak.” (1Reg 7,14)

Hogyan lehet ezt a mondatot megvalósítani?

Mit szólsz B. Charlemagne következő történetéhez?

Ismersz-e hasonlót?

Mit tudnál ezekben változtatni?

F. ÉRTELMEZŐ KÉRDÉSEK

Mit értünk kereskedelmi forradalmon?

Hogyan viszonyul Assisi városa a leprásokhoz?

Milyen síkon ragadható meg a szegénység?

Milyen alapvető tapasztalatok vezették Ferencet a radikális és következetes szolidaritáshoz?

Hogyan kereste Ferenc a mindennapi kenyerét?

Mi volt a noviciátus Ferenc első követőinél?

Hogyan küzdötte le Ferenc az emberi szükségletet?

Ferencnél hol helyezkedik el a koldulás?

Mit jelent Ferencnek Jézus születése?

Hogyan viszonyul egymáshoz az önkéntes szegénység és a társadalmi ínség?